

POSTANOWIENIE

14 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Załucki

na posiedzeniu niejawnym 14 stycznia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M. S., D. S., B. S., K. S. - jako następców prawnych M. W.
przeciwko R. R.

z udziałem interwenienta ubocznego J. W.

o stwierdzenie nieważności oświadczenia woli z powodu błędu ,
na skutek skargi kasacyjnej M. S., D. S., B. S., K. S. - jako następców prawnych
M.W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z 9 czerwca 2020 r., I ACa 556/19,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. przyznaje i poleca wypłacić adw. M. K. przez Skarb Państwa – Sąd Apelacyjny w Rzeszowie kwotę 7 500 (siedem tysięcy pięćset) złotych tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu .

3. zasądza od powodów na rzecz pozwanego kwotę 7 500 (siedem tysięcy pięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia powodom do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

M. S., D. S., B. S. i K. S. – powodowie w sprawie przeciwko R. R. o stwierdzenie nieważności oświadczenia woli z powodu błędu wywiedli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 9 czerwca 2020 r.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania powodowie uzasadnili występowaniem w sprawie następującego zagadnienia prawnego: *Czy wieloletnie przeświadczenie zmarłej powódki M. W., że J. M. jest jej synem, a nie wychowankiem, czyli nieuprawnionym do dziedziczenia jest błędem w rozumieniu art. 84 k.c.?*

Ponadto, zdaniem skarżących, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona *z uwagi na rażące naruszenie przepisów postępowania oraz prawa materialnego*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał już, że zagadnienie prawne musi opisywać problem nowy, nierozwiązany dotychczas w orzecznictwie, a którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie powinno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia. Przedstawiony problem powinien być bowiem zagadnieniem wyłącznie prawnym, nie zaś faktycznym (zob. np. postanowienia SN z 29 maja 2024 r., I CSK 1972/23; z 28 maja 2024 r., I CSK 3902/23; z 22 maja 2024 r., I CSK 3877/23; z 21 marca 2024 r., I CSK 1797/23; z 13 marca 2024 r., I CSK 3806/23; z 25 stycznia 2024 r., I CSK 110/23; z 11 stycznia 2024 r., I CSK 3937/23).

Natomiast przesłankę oczywistej zasadności można wykazać, wskazując jedynie na argumenty mieszczące się w zakresie kognicji Sądu Najwyższego. Nie należy więc powoływać się na wadliwość ustaleń faktycznych, ani opierać na innych faktach niż stanowiące podstawę rozstrzygnięcia. (zob. np. postanowienia SN z 11 stycznia 2022 r., II USK 384/21; z 22 grudnia 2021 r., II CSK 390/21; z 31 maja 2021 r., III CSK 152/20; z 13 maja 2021, III USK 103/21 oraz z 9 marca 2021 r., IV CSK 412/20).

Skarżący nie sprostali tym wymaganiom z kilku przyczyn.

Po pierwsze zagadnienie prawne zostało sformułowane w sposób kazuistyczny, poprzez bezpośrednie odniesienie do realiów rozpoznawanej sprawy.

Po drugie, gdyby nawet przyjąć, że przedstawiona wątpliwość ma charakter uniwersalny, a pytanie dotyczy błędnego przeświadczenia o skutkach faktycznego usynowienia, problem ten również nie mógłby stanowić przesłanki do rozpoznania skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie. Z ustaleń faktycznych sądów *meriti* wynika bowiem, że żądanie poprzedniczki prawnej powodów zostało oddalone, nie ze względu na jednoznaczne niezaliczenie tego rodzaju przeświadczenia do kategorii błędów relewantnych prawnie, lecz z powodu niedochowania terminu zawitego, przewidzianego dla uchylenia się od skutków oświadczenia woli. Sądy powszechne ustaliły, że wiedzę o błędzie poprzedniczka skarżących mogła powziąć najpóźniej w 2001 r. Wtedy bowiem toczyło się postępowanie w sprawie spadku po jej mężu, na skutek którego osoba, której przekazano gospodarstwo nie doszła do dziedziczenia jako niebędąca dzieckiem adoptowanym. Zważywszy na to, że oświadczenie o uchyleniu się od skutków złożonego oświadczenia woli zostało złożone dopiero w 2015 r., nie ulega wątpliwości, że roczny termin ustawowy został przekroczony. Polemika z ustaleniami faktycznymi sądów powszechnych jest zaś niedopuszczalna na etapie postępowania kasacyjnego na mocy art. 398¹³ § 2 i art. 398³ § 3 k.p.c.

Natomiast w uzasadnieniu przesłanki oczywistej zasadności skargi powodowie nie sprecyzowali, które przepisy zostały ich zdaniem naruszone w sposób kwalifikowany, ani na czym to naruszenie polegało. Należy bowiem podkreślić, że o ile na etapie merytorycznego rozpoznawania skargi kasacyjnej badane są wszelkie podniesione w niej zarzuty, o tyle decyzja o przyjęciu skargi do rozpoznania jako oczywiście zasadnej musi opierać się jedynie na naruszeniach kwalifikowanych, czyli dostrzegalnych bez konieczności przeprowadzenia głębszej analizy oraz wpływających bezpośrednio na wadliwość wydanego rozstrzygnięcia. Nie każde bowiem naruszenie przepisów prawa prowadzi ostatecznie do wydania jaskrawie nieprawidłowego orzeczenia (zob. np. postanowienia SN z 28 lutego 2024 r., I CSK 1671/23; z 12 stycznia 2024 r., I CSK 97/23; z 27 października 2023 r., I CSK 4887/22).

Ponadto, wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie powinny stanowić oddzielną, w pełni samodzielną jednostkę redakcyjną. Każda z tych części skargi kasacyjnej odnosi się bowiem do innego z

dwóch etapów postępowania kasacyjnego, dla których przewidziano odmienne składy Sądu Najwyższego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu w składzie jednoosobowym, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania w składzie trzyosobowym. Każdy z tych elementów musi być przez skarżącego wyodrębniony, oddzielnie przedstawiony i uzasadniony. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (zob. np. postanowienie SN z 20 września 2022 r., I CSK 2402/22).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej wnioskodawcy z urzędu rozstrzygnął zaś na podstawie § 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie. Natomiast podstawą zasądzenia kosztów postępowania kasacyjnego był art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[a.ł.]

Mariusz Załucki

